

Register der Orts- und Personennamen

Erstellt von Sunita Dzemaili, Anna Esser, Lukas Rauch, Jasmin Sailer, Christian Schiffer, Judith Werner und Sophie Wittmann

Im Register überwiegen deutsche Namensformen, doch wird dem Sprachgebrauch der französischen Beiträge möglichst Rechnung getragen, ohne die Bandbreite der Variationen zu berücksichtigen. Länder, Regionen, Flüsse u. ä. sind in der Regel nicht verzeichnet. Ortsnamen können sich auf die Siedlung ebenso beziehen wie auf das gleichnamige Bistum oder die Kirchenprovinz. Bei den Personen ist in der Regel das höchste Amt vermerkt. Bei umstrittenen Päpsten, deren Ordnungszahl durch spätere Amtsinhaber überschrieben wurde, ist diese Ordnungszahl in runde Klammern gesetzt.

- Aachen (Aix-la-Chapelle) VI, 11, 20, 39–44, 46–48, 50, 53f., 57–62, 71, 95, 102, 110f., 186, 191f., 248
- , Marienkirche (Ste-Marie, Notre-Dame d’Aix-la-Chapelle) 40, 43, 46, 57, 60, 101, 110
- , Synode (802) 41
- , Synode (809) 44, 48
- , Synode (862) 50, 247
- Abbo v. Fleury 210f.
- Adalbero (Adalbéron) IV., Bf. v. Metz 68–71, 130–132, 138, 145
- Adalbero, Ebf. v. Reims 178
- Adalbero, Kleriker 69, 75
- Adalbert I., Ebf. v. Mainz 223
- Adaldag, Ebf. v. Hamburg-Bremen 58
- Adalhard, Seneschall 187
- Adelon, Abt v. Marmoutier 138, 143
- Adelvolc, Gründer des Stiftes Speinshart 118
- Adventius, Bf. v. Metz 49–51, 184
- Agnes v. Poitou, röm. Kgn./Ksn. 62
- Agobard, Ebf. v. Lyon 199
- Alagundus, Kapellan 180
- Albéric (Alberich), Kard.pr. 89
- Albero (Albéron) II., Bf. v. Lüttich 92, 100
- Albero (Adalbéron) v. Montreuil, Ebf. v. Trier 64f., 96, 221, 233f.
- Albéron de Chiny, Bf. v. Lüttich 147–150
- Albert, Sohn d. Gfn. Mathilde v. Hontbourg 148
- Albert I. de Louvain (Albrecht I. v. Löwen), Bf. v. Verdun 93, 101, 183
- Albert II. de Cuyck (Albrecht II. v. Cuyk), Bf. v. Lüttich 93
- Albertus de Morra, röm. Kanzler 183
- Alexander II., Papst 78f., 88, 205, 232f.
- Alexander (Alexandre) III., Papst 6f., 67, 92–94, 115, 117–120, 122, 125, 163, 174, 183, 221, 225, 248f.
- Alexander I. (Alexandre Ier), Bf. v. Lüttich 92
- Alexander II. (Alexandre de Walcourt), Bf. v. Lüttich 93
- Alkuin (Alcuin), Gelehrter 42, 44, 211
- Altdorf 120
- Amiens 158f.
- Anaklet (Anaclet) II., Papst 63f., 95
- Anastasius IV., Papst 94, 116
- Anastasius Bibliothecarius 49, 54
- Andenne, Stift 101, 110, 112
- Andreas I., Kg. v. Ungarn 62
- Anno II., Ebf. v. Köln 82, 85
- Ansegis, Abt v. Fontenelle 200
- Anselm, Domkanoniker in Lüttich 182
- Antoine, Abt v. Senones 140, 143
- Aquileja, Patriarchat 57, 66
- Arnulf, Ebf. v. Reims 178
- Arnulf, Ebf. v. Toul 50
- Arnulf/Atinulf, Bf. 70
- Arnulf (Albéron) de Chiny, Bf. v. Verdun 92
- Atto, Bf. v. Verdun 50
- Augsburg 67, 72
- , Synode (1051) 62
- Augustin Calmet, Abt 37, 140
- Augustinus, Kirchenlehrer 196
- Aulne sur Sambre, Kl. 101, 110
- Autrey, Kl. 240
- Autun 183
- Averbode, Kl. 101, 110, 113, 115, 124f., 134
- Aywaille, *cella* 110
- Azelin, Bf. v. Sutri 74, 85

- Balances, Kl. 159
 Balderich, Domscholaster in Trier 64f.
 Balduin, Ebf. v. Trier 233
 Balduin V., Gf. v. Flandern 62
 Balduin, Gf. v. Hennegau 62
 Bamberg 58, 67f., 80
 Baronius, Caesar, Kirchenhistoriker 45
 Basel 56f.
 Beatrix, Mgn. v. Canossa u. Tuszien 86
 Beaumont 60
 Beaupré, Kl. 149, 156–158, 161–172, 174, 231, 239
 Beaufort, Kl. 110
 Beauvais 156, 158f.
 Benedikt V., Papst 58
 Benedikt VIII., Papst 58, 222
 Benedikt X., Papst 83
 Benedikt (XIII.), Papst 222
 Benedikt, Bf. v. Fossombrone 70
 Benedikt, Bf. v. Tuscania 69
 Benedikt, Abt v. Aniane 186
 Benevent 77, 80
 Beno, Kard.pr. v. S. Martino 84
 Berengar v. Tours, Theologe 75f.
 Berlin 187, 201
 Bernhard, Abt v. Clairvaux 64, 66, 187
 Bernulf, Bf. v. Utrecht 71
 Bertar, Domkanoniker in Scance 223
 Bertram, Bf. v. Metz 144, 146
 Bertram, 4th earl of Ashburnam 234
 Besançon 51, 68, 71f.
 Bleurville, Kl. 35, 225, 239
 Bodfeld am Harz 62
 Bonfays, Kl. 67, 240
 Bonizo, Bf. v. Sutri 58, 74–76, 78f., 81, 88
 Bonn, Cassiusstift 64
 Bonnefontaine, Kl. 156f., 162–169, 173
 Boso (Boson), Arch.diak. 91
 Bouhier, Jean 224
 Bouillon 92
 –, St-Pierre, Kl. 110
 Bouxières-aux-Dames, Kl. 230, 239, 242
 Bouzonville (Busendorf), Kl. 35, 60, 238, 241
 Brauweiler, Kl. 60, 81, 231
 Brogne, Kl. 28, 101, 110
 Brouwer, Christoph, Jesuit 184
 Bruno (Brunon) I., Ebf. v. Köln 103
 Bruno, Bf. v. Segni 84
 Bruno, Bf. v. Toul → Leo IX.
 Brunon, Ebf. v. Trier 130
 Brüssel 192, 207f.
 Burchard, Bf. v. Worms 189, 191–194, 207
 Burgarius, Kapellan 180
 Burtscheid, Kl. 59
 Cadalus, Bf. v. Parma → Honorius (II.)
 Calixt (Calixte) II., Papst 63, 91, 114, 124, 130, 132–134, 140–144, 217, 233
 Calixt (Calixte) (III.), Papst 92, 118, 125
 Calw 59
 Cambrai V, 17, 21, 31, 39, 51, 56, 60, 64, 101, 114, 120, 135, 177, 193, 245, 247, 250
 Cercamp, Kl. 157f., 160, 162–170, 172–174
 Chaalis, Kl. 157f., 160, 162–170, 173f.
 Châlons-en-Champagne V, 149f., 156, 243, 245
 Charles-Henri de Lorraine-Vaudémont, Sohn Hg. Karls IV. v. Lothringen 219
 Chartres 135, 207
 Châtillon-en-Woëvre, Kl. 221, 239, 242
 Chaudfontaine, Priorat 240, 243
 Chaumousey, Kl. 66, 137, 150, 237, 240
 Chilperich II., merow. Kg. 231
 Chimay, Kl. 101
 Cîteaux, Kl. 159, 163
 Civitate 80, 86f.
 Clairlieu, Kl. 149, 240
 Clairvaux, Kl. 156, 159f., 224
 Clemens II., Papst 68, 73
 Clemens (III.), Papst 78, 100, 185
 Clemens III., Papst 116f., 122, 125, 221
 Cluny, Kl. 15, 23, 25–27, 31, 33, 79, 83, 132, 197, 204, 210
 Coelestin II., Papst 116, 124
 Coelestin (Célestin) III., Papst 93, 95, 98, 101, 109, 113, 117, 125, 213, 217, 220, 250
 Colmar 57
 Conrad, Abt v. Hornbach 148
 Corvey, Kl. 94, 179
 Cremona (Crémone) 90
 Crescentius, Bf. v. Silva Candida 69
 Cresconius, Kanonist 201f.
 Damasus II., Papst 68
 Deutz, Kl. 103, 182
 Diedenhofen 215
 Dießen am Ammersee, Stift 199f.
 Dietkirchen, Kl. 112
 Dietrich (Thierry III.), Bf. v. Metz 144, 146, 149

- Dietrich (Thierry IV.) v. Lothringen, Bf. v. Metz
144, 146
- Dietrich, Bf. v. Verdun 68–71
- Dietrich v. Mousson (Thierry II.), Gf. v.
Montbéliard, Bar, Verdun u. Mousson 132,
142, 144
- Dietwin → Théoduin
- Dijon, Kl. 15, 223f.
- Drogo, Bf. v. Metz 186, 235
- , St-Bénigne, Kl. 183
- Drogon, Abt v. Freistroff 151
- Dünnwald, Kl. 112
- Dux, Bf. v. Narni oder Nocera Umbria 70
- Eberhard, Ebf. v. Trier 68–71
- Ebruin, Priester 238
- Echternach, Kl. 22, 28, 39
- Écurey, Kl. 240
- Eichstätt 68
- Einhard 40, 43, 45f.
- Electus Scottigena, Priester 180f.
- Elleger 180f.
- Ensheim, Kirche 220
- Épinal, Kl. 136, 240
- Erlembald, Abt v. Stablo 183
- Ermenfried, Ebf. v. Sitten 85
- Ermentrude v. Burgund 132
- Ermentrude, Äbtissin im Fraumünster in Zürich
184
- Ermesinde, Gfn. v. Namur 148
- Erpo, Abt v. Klosterrath 120
- L'Étanche, Kl. 240
- Etienne, Abt v. St-Jacques in Lüttich 97
- Étival, Kl. 221f., 239
- Eudes de Vaudémont, Bf. v. Toul 149
- Eugen II., Papst 53
- Eugen (Eugène) III., Papst 6, 64–66, 92, 94, 115,
117, 121–124, 147, 160, 163, 217f., 220–222,
234
- Eusebius Bruno, Bf. v. Angers 77
- Fervaques, Kl. 157f., 161f., 164–171, 173
- Flabémont, Kl. 240
- Flavigny, Kl. 183
- Fleurus 120
- Fleury, Kl. 28
- Flône, Stift 101, 110, 113–115, 118, 124f.
- Flonheim, Stift 67
- Floreffe, Kl. 97, 101, 110, 113, 115–121, 124f., 249
- Florennes 101
- , St-Gengulphe, Stift 122
- , St-Jean-Baptiste, Kl. 101, 103, 110, 122
- Foigny, Kl. 157–170, 172f.
- Franco, Bf. v. Tongern-Lüttich 51, 180f.
- Franz III., Hzg. v. Lothringen u. Bar 216, 219
- Frédéric, Gf. v. Ferrette u. Amance 132
- Freistroff, Kl. 150–153, 240
- Friedrich v. Namur, Bf. v. Lüttich 204
- Friedrich (Ferri de Pluyose), Bf. v. Metz 144, 146
- Friedrich v. Lothringen, Abt v. Montecassino →
Stephan IX.
- Friedrich (Frédéric) I. Barbarossa, röm. Kg./Ks.
66, 92–95, 100, 118, 179
- Froidmont, Kl. 158f., 162–169
- Frothar, Bf. v. Toul 185f.
- Fruittuaria 15
- Fulda 58, 202
- , Kl. 59, 189, 202
- Füssenich, Kl. 112
- Gaeta (Gaète) 90
- Le Gard, Kl. 157, 160, 162–167, 173
- Gebhard, Bf. v. Eichstätt → Viktor II.
- Gelasius I., Papst 205, 208
- Gelasius II. (Gélase II), Papst 63, 134
- Gembloux, Kl. 101, 109f., 207
- Gerard, Abt v. Brogne 28
- Gérard, Abt v. St-Trond 96
- Gérard, *scolaris* 94
- Gerhard, Bf. v. Florenz 69
- Gerhard, Bf. v. Toul 61, 70, 72, 76, 217, 227
- Gerhard, Kard.diak. v. S. Maria in Via Lata
(Gérard de Ste-Marie-in-Via-Lata) 8, 94,
96f., 120
- Gerhard v. Köln, Kanoniker 116
- Gerbert v. Aurillac → Silvester II.
- Gerland, Abt v. Floreffe 117
- Géronsart, Kl. 110, 113, 124
- Gilles de Niel, Abt v. Floreffe 116
- Giselbert, Hzg v. Lothringen 29
- Gislebert d'Incourt 94
- Gorze, Kl. 19, 23, 26–29, 33, 35, 66, 83, 145f.,
185f., 197, 217, 223, 228f., 232, 237f., 241
- Gottfried III. der Bärtige, Hzg. v. Ober- u.
Niederlothringen, Mgf. v. Tuszien 60, 62,
71, 79–81, 86f.
- Gottfried IV. der Bucklige (Godefroid le Bossu),
Hzg. v. Niederlothringen 96, 99

- Grado, Patriarchat 57, 83
 Gregor I., Papst 184, 196, 205, 209–211
 Gregor II., Papst 109
 Gregor IV., Papst 57
 Gregor VI., Papst 58, 84, 191, 193, 222
 Gregor (Grégoire) VII., Papst 13, 36, 58f., 62, 75, 78, 84f., 91, 95, 98f., 102, 130, 191–193, 207
 Gregor VIII., Papst 116
 Gregor X., Papst 67
 Gregor XI., Papst 222
 Guido v. Vienne → Calixt II.
 Guifred/Wilfried, Gf. d. Cerdagne 19
 Gunthar, Ebf. v. Köln 47, 49–52
- Hadrian I., Papst. 39–42, 202
 Hadrian II., Papst 8
 Hadrian (Adrien) IV., Papst 94, 100, 117, 120, 124, 231
 Haganon, Abt v. St-Clément in Metz 141
 Haimon de Bazoches, Bf. v. Châlons-en-Champagne 149
 Halinard, Ebf. v. Lyon 69, 85
 Hallinger, Kassius, Benediktiner 19, 23, 27
 Hamburg 58
 Hans v. Reutlingen, ksl. Siegelschneider 46
 Hastière, Kl. → Waulsort-Hastière
 Hatto, Ebf. v. Mainz 195
 Haute-Seille, Kl. 149, 240
 Heinrich (Henri) v. Marcy, Kard.bf. v. Albano 97, 116, 125
 Heinrich I. (Henri Ier de Verdun), Bf. v. Lüttich 91, 96, 115
 Heinrich II. (Henri II de Leez), Bf. v. Lüttich 92f., 97, 99f., 182f.
 Heinrich (Henri) I. v. Assel, Ebf. v. Magdeburg 96
 Heinrich, Ebf. v. Mainz 66
 Heinrich, Bf. v. Spoleto 69
 Heinrich v. Lorraine (Henri de Lorraine), Bf. v. Toul 136f., 149f.
 Heinrich (Henri) II., röm. Kg./Ks. 58, 103, 189
 Heinrich III., röm. Kg./Ks. 20, 58–62, 68, 71, 80, 86, 189, 231
 Heinrich IV., röm. Kg./Ks. 7, 36, 62, 84, 91, 96, 100, 114, 183, 185
 Heinrich (Henri) V., röm. Kg./Ks. 63, 91, 133
 Heinrich (Henri) VI., röm. Kg./Ks. 93, 95
 Heinrich II., Kg. v. Frankreich 215
- Heinrich I. (Henri Ier), Hgz. v. Brabant u. Niederlothringen 93, 101
 Heinsberg 101
 –, St. Marien, Kl. 101, 110, 112–114, 125
 Héloïse, Geliebte des Petrus Abaelard 187
 Heribert, Ebf. v. Köln 197
 Hermann II., Ebf. v. Köln 62, 71, 75, 81f.
 Hermann (Herman), Bf. v. Metz 95f.
 Hermann, Abt v. Floreffe 118, 120
 Hesse, Kl. 35, 61, 72, 236, 240
 Heylisse, Kl. 101, 110, 113, 115f., 118, 124f.
 Hilarius (Hilaire), Papst 90
 Hildebald, Ebf. v. Köln 56, 203, 209
 Hildebrand, röm. Arch.diak. → Gregor VII.
 Hildegard v. Bingen, Äbtissin 66, 182f.
 Hilduin, Erzkapellan 186
 Hillin de Falmagne, Ebf. v. Trier 148
 Hillin, Kanoniker v. St-Lambert u. Abt v. Notre-Dame-aux-Fonts 92
 Hinkmar, Ebf. v. Reims 48, 51, 184, 210f.
 Hirsau 59
 Honorius (II.), Papst 69, 78
 Honorius II., Papst 116f., 121, 124, 223, 233
 Hornbach, Kl. 240
 Houthem, Kl. 113f.
 –, Sint Gerlach, Kl. 110
 Hoven, Kl. 112
 Hugo, Bf. v. Assisi 68–70
 Hugo, Ebf. v. Besançon 68, 85
 Hugo (Hugues) v. Pierrepont, Bf. v. Lüttich 104
 Hugo (Hugues), Ebf. v. Lyon 96
 Hugo Candidus v. Remiremont, Kard.bf. v. Palestrina 35, 74, 78f., 191
 Hugo III., Abt v. Cluny 86, 182f.
 Hugo Metellus, Augustinerchorherr 187
 Hugo v. Flavigny, Chronist 183, 225
 Hugo, unehelicher Sohn Lothars II. 49f.
 Hugues, Abt v. Trois-Fontaines 149f.
 Hugues, Sohn d. Gfn. Mathilde v. Hontbourg 148
 Hukbert, Laienabt v. St. Maurice 47
 Humbert, Schreiber 140
 Humbert aus Moyenmoutier, Kard.bf. v. Silva Candida 35, 74–78, 80f., 191f., 244
 Hunfrid, Ebf. v. Ravenna 62
 Hunger, Bf. v. Utrecht 51
 Huy 101, 110, 112
 –, Notre Dame, Kirche 101, 110
 –, St-Victor, Kl. 110, 112

- Igny, Kl. 156f., 159f., 162–167, 172f.
 Immo, Abt v. Gorze 30
 Innocenz I., Papst 205
 Innocenz (Innocent) II., Papst 63f., 95, 100, 115,
 117, 124, 139, 150–153, 217, 221, 233f., 248,
 250
 Innocenz (Innocent) III., Papst 53, 89, 95, 98,
 107, 155, 160
 Innocenz IV., Papst 67
 Isidor, Ebf. v. Sevilla 196
 Ivo v. Chartres (Yves de Chartres), Bf. v. Chartres
 182, 204f., 207
- Jean (Johannes) v. Bayon 76, 222
 Johannes IV., Papst 220
 Johannes VIII., Papst 57
 Johannes (Jean) XII., Papst 90
 Johannes, Bf. v. Ficocle 49
 Johannes (Jean), Bf. v. Porto 69, 95
 Johannes, Abt v. Gembloux 120
 Johannes v. Salisbury, Theologe 180
 Johannes zu Felde, Dompropst 182
 Johannes Paul II., Papst 67
 Jovilliers, Kl. 240
 Judith, röm. Ksn. 186
 Justemont, Kl. 238
- Karl d. Gr. (Charlemagne), frk. Kg./Ks. 11,
 39–46, 53f., 56f., 94, 202
 Karl II. d. Kahle, frk. Kg. 50, 184
 Karl III., frk. Kg./Ks. 217
 Karl IV., röm. Kg./Ks. 243
 Karl IV., Hgz. v. Lothringen u. Bar 215, 219
 Klosterrath, Kl. 110, 113–115, 120, 124
 Köln (Cologne) V, 5, 20, 39, 50, 56, 58, 60–62,
 65, 67, 71, 73, 81, 84, 103, 107f., 110–112,
 116, 120, 123, 176, 180, 182, 189–191, 193,
 196–203, 209–212, 231, 244f., 248f., 251f.
 –, Dom 67
 –, St. Maria im Kapitol 73, 112
 –, Synode (887) 196
 Königsdorf, Kl. 112
 Konrad (Conrad) II., röm. Kg./Ks. 18, 95, 103,
 187, 223
 Konrad (Conrad) III., röm. Kg. 64, 94, 179
 Konrad, Arch.diak. v. Metz 184
 Konstantin, Schüler Gerberts 179
 Konstantinopel 43, 55, 77, 79f.
 Konstanz, Konzil 67
- Kornelimünster, Kl. 110
 Kunibert, Bf. v. Turin 69
 La Chalade, Kl. 6, 240
 La Crête, Kl. 134
 La Mothe 218
 Laach 66
 Lambert de Guînes, Bf. v. Arras 36, 137, 142f.
 Lanfrank v. Bec, Ebf. v. Canterbury 75f.
 Laon 21, 159f.
 –, St-Martin, Kl. 134, 138f.
 Laurentius v. Lüttich, Mönch 79
 Laurentius, Abt v. St-Vanne 223
 Legnano 119
 Leiden 177, 181
 Leo I., Papst 205
 Leo III., Papst 42–46, 56f.
 Leo (Léon) IX., Papst 9, 12f., 15, 17–20, 34f.,
 59–62, 65, 68f., 68–88, 98, 103, 122,
 187, 191, 216, 221, 226, 231f., 236, 244,
 246–248
 Leo (Léon), Abt v. Santi Bonifacio e Alessio in
 Rom 95
 Leopold, Hgz. v. Oberlothringen 216
 Liébaud, Notar 130f., 133f., 137, 139, 142,
 145–147
 Liessies, Kl. 97, 120
 Lietbuin, Schreiber 75, 84f.
 Ligny-en-Barrois, Kl. 240
 Lille 159f.
 Lisle-en-Barrois, Kl. 240
 Liutbert, Ebf. v. Mainz 199
 Liverdun, Kl. 240
 Lobbes/Laubach, Kl. 64, 90, 95, 101, 110f., 177f.,
 193, 246, 250
 London 217, 232
 Longeville-lès-St-Avoid (Lubeln), Kl. 138, 220,
 231, 238, 240f.
 Longpont, Kl. 157, 159, 161f., 164–167, 172f.
 Lonnig 66
 Loos, Kl. 158f., 162–170, 173
 Lothar I. frk. Kg./Ks. 53, 57, 217, 245
 Lothar II., frk. Kg. 8f., 15f., 39, 46–52, 56, 184,
 247
 Lothar (Lothaire) III., röm. Kg./Ks. 63f., 93–95,
 179, 248
 Louis III, Gf. v. Mousson 132
 Louis Philippe, Kg. v. Frankreich 219

- Löwen (Louvain) 101, 110
 –, Sint Pieter in Löwen (St-Pierre de Louvain), Kirche 101, 110
 Lucius II., Papst 116
 Lucius III., Papst 117, 119, 125, 221, 231, 236
 Ludwig der Fromme, westfrk. Kg. 53, 57f., 186
 Ludwig der Stammler, westfrk. Kg. 57
 Ludwig II. der Deutsche, ostfrk. Kg. 50f.
 Ludwig II., röm. Kg./Ks. 49
 Ludwig IV. das Kind, ostfrk. Kg. 195
 Ludwig VII., Kg. v. Frankreich 64, 66
 Ludwig XIV., Kg. v. Frankreich 216, 224
 Ludwig XV., Kg. v. Frankreich 216
 Lunéville, Kl. 239
 Lüttich (Liège) V, 3, 5, 9, 17, 19–21, 25, 31, 35f., 39, 56, 60, 63–65, 71, 73, 75, 79, 81, 83–85, 89–103, 107–115, 118–124, 176, 179–183, 189–193, 204–209, 212, 245f., 248, 250–252
 –, Domkirche 62–64
 –, St. Bartholomé (St-Barthélemy), Stift 94, 96, 112, 204
 –, Ste-Croix (Hl. Kreuz), Stift 67, 96, 101, 110, 112
 –, St-Denis, Stift 96, 101, 110, 112
 –, St-Gilles en Publémont, Kl. 94, 110, 112f.
 –, St-Jacques (St. Jakob), Kl. 31, 97, 101, 110, 112, 121, 182, 192
 –, St-Jean-l'Évangéliste, Stift 96, 101, 110, 112
 –, St-Lambert, Stift 64, 92, 96, 101, 110, 112, 192, 204
 –, St. Laurent (St. Laurentius), Kl. 31, 94–96, 101, 103, 110, 112, 121, 182f., 190, 208f.
 –, St-Martin en Publémont, Stift 92, 96, 110, 112, 182
 –, St-Paul, Stift 96, 101, 110, 112
 –, St-Pierre, Stift 96, 112
 –, Synode (1074) 91, 102
 –, Synode (1145) 94, 96
 Lyon 67, 96, 199
- Maaseik 110
 –, Sint Jansberg, Kl. 110, 113, 124
 Maastricht 21, 94, 110f.
 –, Liebfrauenbasilika (Notre-Dame de Maastricht, Onze-Lieve-Vrouw) 101, 110
 –, St-Servais (Sint Servaas), Kirche 101, 110
 Mainz 59f., 71f., 81, 194, 199, 202, 244
 –, St. Alban, Kl. 200
 –, Synode (1049) 71f., 81
 –, Synode 199
 Manasses I., Ebf. v. Reims 185
 Manegold v. Lautenbach, Propst v. Marbach 84
 Marburg 10
 Maria Theresia, Ksn. 216
 Marly 60
 Marmoutier, Kl. 134, 138f., 141, 143, 145
 Marozia (Marozie), Tochter des Gf. Theophylakt v. Tusculum 89
 Martin V., Papst 67
 Martin, Bf. v. Pistoia 70
 Mathilde, Gfn. v. Hontbourg 148
 Mathilde, Gfn. v. Metz 36f.
 Mathilde, Mgn. v. Tuszien 139
 Matthias (Mathieu de Lorraine), Hzg. v. Lothringen 148
 Meer, Kl. 112
 Meerssen 39, 50, 110, 183
 Meingoz, Kanoniker aus St. Martin in Lüttich 182
 Metz V, 3, 5, 8f., 18–20, 29, 48–52, 60f., 66f., 69, 72, 75, 120, 126, 129–137, 139–145, 153, 176, 183–186, 188, 196, 214–217, 218–222, 229–231, 234–236, 238, 240f., 245, 246, 250f., 253
 –, Domkapitel 66, 232, 238
 –, Leprosen 240
 –, Notre-Dame-la-Ronde, Kirche 136, 240
 –, St-Arnoul (St. Arnulf), Kl. 72, 133f., 141, 143, 185, 187, 217, 225, 232, 235, 238, 241
 –, St-Clément (St. Clemens), Kl. 133, 135, 141f., 221, 226, 232, 238, 241
 –, Ste-Croix-devant-Metz, Kl. 145, 240
 –, Ste-Glossinde (St. Glodesindis), Kl. 50, 67, 136, 231, 238
 –, St-Julien-lès-Metz 236
 –, St-Ladre, Hospital 67
 –, Ste-Marie-aux-Nonnains, Kl. 221
 –, St-Martin-devant-Metz, Kl. 238
 –, St-Pierre-aux-Images, Kl. 136, 240
 –, St-Pierre-aux-Nonnains, Kl. 146, 231, 238
 –, St-Sauveur (Salvatorstift) 131, 136, 139, 141, 146, 231f., 238, 240
 –, St-Symphorien, Kl. 240
 –, St-Thiébaud, Stift 146, 230, 238, 241
 –, St-Vincent (St. Vinzenz), Kl. 141, 146, 200, 221, 230, 232, 238, 241
 –, Synode (863) 48, 51f.
 –, Synode (893) 196
 Minden 110f., 249

- Modena 217
 Mons 60
 Mont Cornillon, Kl. 101, 110, 113, 115, 118, 124f.
 Mont-Saint-Quentin, Kl. 32, 139
 Montecassino, Kl. 63, 77, 80, 86-88, 206, 208f.
 Montier-la-Celle, Kl. 182
 Mouzon 63
 Moyenmoutier, Kl. 34, 75f., 186, 239
 München 67, 198–200
 Münster 110f., 249
 Münsterschwarzach, Kl. 23
 Mureau, Kl. 240
- Namur 21, 110, 112, 116, 180, 190
 Nancy 217–219
 –, Notre-Dame 240
 Neufmoustier, Kl. 101, 110, 113f., 125
 Neuss, Kl. 112
 Neuweiler, Kl. 120
 Nicolas (Nikolaus), Kanoniker v. St-Martin in
     Lüttich 92, 204
 Nijmwegen/Nimwegen 39
 Nikolaus I., Papst 8, 39, 47–49, 51–53
 Nikolaus II., Papst 78f., 205, 243
 Nivelles, Stift 39, 60f., 73, 101, 103, 110–112,
     248
 Norbert v. Xanten, Ebf. v. Magdeburg 116
 Notger (Notker), Bf. v. Lüttich 90, 103, 112
 Noyon 157f.
- Oberndorf vor Wesel, Kl. 112
 Odacras, Priester 180
 Odo, Gf. v. Blois 19
 Odo, Bf. v. Cambrai (Kamerich) 32
 Olbert, Abt v. Gembloux u. St-Jacques in Lüttich
     189, 192f.
 Olmütz 66, 253
 Opizo, Bf. v. Pisa 69
 Orléans 179
 –, St-Mesmin de Micy, Kl. 179
 Osnabrück 110f., 249
 Osterhofen, Kl. 119
 Otbert, Bf. v. Lüttich 36, 91, 96, 100, 114f.
 Otto (Otton) I., röm. Kg./Ks. 58, 89f., 102f., 176,
     217, 223, 232
 Otto (Otton) II., röm. Kg./Ks. 89
 Otto (Otton) III., röm. Kg./Ks. 54, 90, 95, 179,
     197
 Ourscamp, Kl. 156–159, 161–171, 173
- Oxford 180
 –, St John's College 180
- Paderborn 42, 56f.
 Papolin I., Abt v. Stablo-Malmedy 109
 Parc, Kl. 101, 110, 113, 115f., 118, 124f.
 Paris 7, 64, 159, 185, 213f., 217f., 220f.,
     224–230, 232, 234–238, 252
 –, Ste-Chapelle 216, 218
 –, St-Germain-des-Prés, Kl. 185, 226
 Paschalis (Pascal) II., Papst 63, 97, 100, 114f.,
     130, 134, 139–142, 221, 227, 233, 248
 Paschalis (Pascal) (III.), Papst 92f., 118
 Paterno 90
 Paul VI., Papst 55
 Pavia (Pavie) 90
 Petrus Abaelard 187
 Petrus Damiani, Kard.bf. v. Ostia 58, 74, 78
 Petrus, Bf. v. Chiusi 70
 Petrus Diaconus, röm. Kanzler 83
 Philipp, Ebf. v. Köln 183
 Piacenza 50
 Pibo (Pibon), Bf. v. Toul 130, 132, 137, 223
 Pierre (Petrus) de Celle, Bf. v. Beauvais u.
     Chartres 180, 182f., 250
 Pippin, frk. Kg. 57, 186
 Pisa (Pise) 68, 92, 100
 –, Konzil, Synode 92, 100
 Pius VI., Papst 67
 Ponthieu 159
 Pontigny, Kl. 158
 Poppo, Abt v. Stablo 26, 30
 Portsmouth 180
 Poussay, Kl. 35, 236, 239
 Prüm, Kl. 39, 50, 195, 199, 209f., 250
- Querzy 57
- Rabas 60
 Radoald, Bf. v. Porto 49
 Rainald (Renaud), Gf. v. Bar 92, 132, 142
 Ratbod, Ebf. v. Trier 195
 Rather/Ratherius, Bf. v. Verona u. Lüttich
     176–179, 181, 250
 Ratold, Bf. v. Straßburg 51
 Ravenna 40, 57, 90
 Regensburg 62
 Regino, Abt v. Prüm 51, 191, 193–201, 206, 211,
     251

- Reims 21, 56f., 66, 71f., 93, 120, 127f., 132, 143, 156, 159, 163, 178, 197, 210f., 225, 250f.
 –, St-Remi, Kl. 71, 110, 183, 185
 –, Synode (1049) 59–61, 70–72
 –, Synode (1119) 63
 –, Synode (1148) 66, 94, 220
 Remiremont, Kl. 50, 61, 72, 78, 82, 186f., 191, 220–222, 225f., 228, 233, 237, 239f.
 Rengéval, Kl. 221, 239
 Richard, Kard.bf. v. Albano 96
 Richard de Grandpré, Bf. v. Verdun 130
 Richard, Abt v. St-Vanne 26f., 30, 223, 227
 Richard, Bruder d. Johannes v. Salisbury 183
 Richer v. Senones, Chronist 76
 Riéval, Kl. 134, 221, 239
 Riprand, Bf. v. (Novara?) 69
 Robert, Bf. v. Arras 142
 Robert, Abt v. Prüm 71
 Robert II., Gf. v. Flandern 100, 114
 Roger, Abt v. Villers-Bettnach 148
 Rolduc, Kl. 101
 Rom V, 9, 13, 19, 34, 40–42, 44, 46, 49f., 53f., 55, 58f., 61–64, 66, 68–70, 72–79, 81f., 84–86, 88–94, 96f., 102, 117, 130, 133, 137, 139, 143, 180, 191, 202, 244–252
 –, Lateran 40, 64
 –, Lateranbasilika 41
 –, Lateranpalast 37
 –, Lateransynode (863) 49, 51
 –, S. Andrea in clivo Scauri, Kl. 79
 –, St. Paul vor den Mauern 45, 84
 –, St. Peter 42, 45, 64, 68
 –, Synode (810) 44
 –, Synode (1049) 70, 78
 –, Synode (1050) 70, 76, 78, 82
 –, Synode (1051) 70
 –, Synode (1053) 70
 –, Erstes Laterankonzil (1123) 133
 –, Drittes Laterankonzil (1179) 118f.
 –, Zweites Vatikanisches Konzil 55
 Rouen 66, 127, 251
 Rudolf (Raoul), Abt v. St-Pierremont 143, 148
 Rudolf (Raoul), Abt v. St-Trond 92
 Rudolf v. Zähringen (Raoul de Zähringen), Ebf. v. Mainz, Bf. v. Lüttich 93, 97, 118, 121
 Rupert, Abt v. Deutz 103, 182
 St-Benoît-en-Woëvre, Kl. 134f., 146f., 149, 240
 St-Dié, Kl. 72, 237, 240
 St. Eucharius (heute St. Matthias), Kl. 65
 St-Hubert en Ardenne (St. Hubert in den Ardennen), Kl. 21, 35f., 91, 96, 101f., 110f., 121, 190, 209, 246
 St-Jean-de Losne 66
 Ste-Marie-au-Bois, Kl. 221, 240
 St. Martin am Canigou, Kl. 19
 St-Martin de la Glandière 138
 St-Mihiel, Kl. 26, 132, 186, 225, 227, 230, 239f., 242
 St-Mont, Kl. 239, 242
 St-Pierre-aux-Arènes, Kirche 141
 St-Pierremont, Kl. 36, 66, 134, 139–143, 148, 150, 152f., 226, 232, 234, 237f.
 St-Quirin, 138
 St-Trond (Sint Truiden, St. Trond), Kl. 22, 92, 96, 101f., 108, 111, 121, 134, 143, 207
 Salival, Kl. 240
 Salzburg 201, 244
 Scance, Vorort v. Verdun 223
 Schussenried, Stift 119
 Sedulius Scottus, Dichter 49, 51, 181
 Senlis 158
 Senones 66
 –, Kl. 131, 133f., 138, 140–143, 145f., 186, 221, 230f., 239
 Sens 126–127, 135, 144, 245, 251
 Septfontaines 145
 Sergius II., Papst 235
 Servatius (Servais), Bf. v. Lüttich 101f.
 Siegfried, Abt v. Gorze 30, 71
 Sigebert, Abt v. Gembloux 62, 80, 97, 114f., 192, 248
 Signy, Kl. 157, 159, 162–167, 169, 172–174, 225
 Silvester II., Papst 108, 178f.
 Simon, Hzg. v. Lothringen 148
 Sindelsberg 136
 Smaragdus, Abt v. St-Mihiel 186
 Soissons 57, 159
 Southwick 180
 –, St Mary, Augustinerpriorat 180
 Speinshart, Stift 118
 Speyer 67, 148
 –, Dom 62
 Stablo, Kl. 20, 39, 60, 65, 72, 110f., 122, 179, 182f.
 Stablo-Malmedy (Stavelot-Malmédy), Kl. 22, 83, 90, 94, 101, 109
 Standalmont/Saint-Pierremont, Stift 36f.

- Stanisław Leszczyński, Kg. v. Polen, Hgz. v. Lothringen u. Bar 216
 Steingaden, Stift 118
 Stephan v. Bar (Étienne de Bar), Bf. v. Metz 128–133, 135, 137f., 140, 142–148, 150, 152–154, 251
 Stephan II., Papst 57
 Stephan IV, Papst 57
 Stephan IX., Papst 35, 63, 68, 74, 77, 79, 81, 84, 86–88, 108, 191, 208, 244
 Stephan, Kard.pr. v. S. Grisogono 74, 78f.
 Stephan, Prior u. Elekt 182
 Straßburg. 7, 39, 56f., 245
 Sturzelbronn, Kl. 146, 148, 240
 Sutri, Synode (1046) 58

 Theoderich, Bf. v. Urbino 70
 Theoderich, Bf. v. Verdun 183
 Theoderich I., Abt v. St-Hubert 36
 Theodora (Théodora), Gattin des Theophylakt 89
 Théodore Godefroy, Historiograph 218, 224
 Théoduin (Dietwin), Bf. v. Lüttich 71, 90f., 98f.
 Theophylakt (Théophylacte) I. v. Tusculum, röm. Adliger 89
 Théoger, Bf. v. Metz 132
 Thérouanne 135
 Theutberga, frk. Kgn. 47–52
 Theuthilde, Äbtissin v. Remiremont 185f.
 Thierry Ier, Abt v. St-Hubert en Ardenne 91f., 96
 Thierry II., Gf. v. Montbéliard Renaud 132
 Thietgaud, Ebf. v. Trier 47, 49f., 52
 Tirlemont, Stift 101, 110
 Todi 90
 Toledo 9
 Toul V, 3, 5, 8f., 13, 17–20, 29, 35, 39, 56, 60–62, 67f., 70–73, 75, 88, 120, 128–130, 136f., 149f., 153, 176, 183, 185–187, 191f., 214f., 217, 220–222, 225, 227–229, 231–242, 245f., 248, 250, 253
 –, Dom St. Stephan 61
 –, Domkapitel 61, 82, 225, 228, 237–240
 –, Maison-Dieu 240
 –, St-Èvre (St. Aprus), Kl. 28, 186, 221, 225–227, 239
 –, St-Gengoul, Stift 222, 232f., 239
 –, St-Léon (St. Leo), Kl. 187, 221, 227, 239
 –, St-Mansuy (St. Mansuetus), Kl. 28f., 34, 61, 137, 217f., 221f., 225, 227, 239
 –, Ste-Marie-et-St-Étienne, Kathedrale 35, 132
 –, St-Sauveur, Kl. 232, 238, 240
 Toulouse 132
 Tournai
 –, St-Martin, Kl. 223
 Tours 211
 Tremiti, Kl. 80
 Tribur, Synode 199
 Trier (Trèves) 3, 5, 8f., 18, 20, 34f., 39, 50, 56, 60f., 64–67, 71–73, 83f., 111, 120, 130, 132f., 176, 183f., 191–193, 200, 210f., 214–216, 220, 230, 232–234, 240, 245, 250
 –, Dom 65
 –, Dombibliothek 184
 –, Haus Jerusalem 65
 –, St. Eucharius, Kl. 65, 200
 –, St. Martin, Kl. 195
 –, St. Matthias, Kl. 65, 200
 –, St. Maximin, Kl. 22, 26, 28f., 61, 109, 195
 –, St. Paulin, Kl. 60, 65
 –, St. Simeon, Stift 60
 –, Synode (1162) 67
 Trois-Fontaines, Kl. 149f.
 Troyes 57, 65, 180, 200

 Udo, Bf. v. Toul, 35, 61, 70–72, 75, 82f., 88
 Ulrich, Abt v. Steinfeld 120
 Urban (Urbain) II., Papst 36, 63f., 100, 114, 131, 134f., 139, 141
 Urban (Urbain) III., Papst 110, 116, 221
 Utrecht 39, 56, 110f., 245, 249

 Valenciennes 60
 Valloires, Kl. 157–160, 162–170, 172f.
 Valroi, Kl. 157f., 160, 162, 164–170, 174f.
 Vaucelles, Kl. 157f., 160–171, 173
 Vauclair, Kl. 157f., 160, 162–172
 Venedig (Venise) 92f., 115, 118, 133, 184
 Vercelli 71f., 82
 Verdun V, 3, 5–7, 9, 18, 20f., 25–27, 35, 39, 50, 56f., 65f., 68–72, 91, 96, 120, 129f., 132, 147–149, 176, 181, 183, 188, 214–217, 223–225, 229–231, 234f., 237–243, 245f., 250, 253
 –, Domkapitel 239, 242
 –, Kathedrale 65
 –, St-Airy, Kl. 223, 229, 239, 242
 –, Ste-Marie-Madeleine (Magdalenenstift) 66, 72, 216, 230, 239, 243

- , St-Maur, Kl. 226, 240
- , St-Paul, Kl. 225, 237, 239
- , St-Vanne (St. Vitonus) bei Verdun 26f., 34, 183, 223, 225, 227, 229f., 239, 242f.
- Vergaville, Kl. 238, 241
- Verona 59, 66, 90, 178f., 231
- , Domkapitel 177
- Viktor II., Papst 62, 68, 77f., 80f., 84
- Viktor IV. (Oktavian), Papst 66f., 92, 115, 117f., 120, 124f., 243, 248f.
- Vilich, Kl. 112
- Villers-en-Brabant, Kl. 101, 110, 120, 123
- Villers-Bettnach, Kl. 142, 148f., 240
- Vitalian, Papst 109
- Vlierbeek, Kl. 110, 121
- Voerendaal 20, 60

- Wadgassen, Kl. 220, 240
- Waldrada, frk. Kgn. 48–50
- Waleran, Abt v. St-Vanne 70
- Walo, Abt v. St. Arnulf 185
- Walscheid 61
- Walter, Abt 183
- Wanze, Hospital 110, 113
- Waulsort-Hastière, Kl. 101, 110, 134
- Wazelinus, Abt 183
- Wazo (Wazon), Bf. v. Lüttich 103, 182, 189, 193
- Weiler-Bettnach 66

- Werri de Walcourt 150
- Wibald, Abt v. Stablo u. Corvey 65, 90, 94, 97, 122, 179, 182, 250f.
- Wibert v. Ravenna (Guibert de Ravenne) → Clemens (III.)
- Wido, Bf. v. Asti 69
- Wido, Bf. v. Metz 185
- Wido, Bf. v. Volterra 69
- Wien 67, 219
- Wilhelm, Abt v. St-Thierry 187
- Wilhelm II. (Guillaume II. de Bourgogne), Gf. v. Burgund 132
- Wilhelm (Guillaume de Bar), Gf. v. Bar 132
- Wilhelm, Sohn Ottos I. 176
- Wolbodo (Wolbodon de St-Laurent), Bf. v. Lüttich 96
- Wolfenbüttel 210, 216f.
- Worms 68, 91f., 94, 114, 133, 144, 189, 191, 193, 197, 199
- , Konkordat 63, 133, 144
- , Synode 199

- Xures 140

- York 65

- Zürich
- , Fraumünster, Kl. 184